

**Тема 7. Ринкове господарство країн
європейської цивілізації в період
монополістичної конкуренції (друга
половина ХІХ – початок ХХ ст.)**

ПЛАН

1. Економічні умови періоду виникнення монополістичної конкуренції.
2. Історичні умови зародження і розвитку марксистської політичної економії.
3. Економічні вчення періоду монополістичної конкуренції.

1. Економічні умови періоду виникнення монополістичної конкуренції

конкуренції

На рубежі XIX-XX ст. головною тенденцією розвитку економіки став перехід від капіталізму, що ґрунтувався на вільній конкуренції окремих самостійних державних і приватних підприємств, до капіталізму, який базується на різних формах монополій або олігополій.

В історію кінець XIX - початок XX ст. увійшов як період другої технологічної революції (перша - промисловий переворот), яка продовжувалась до Першої світової війни (1914-1918).

Результати технологічної

1. Промисловий переворот XVIII-XIX ст. привів до становлення машинної індустрії, зміни соціальної структури суспільства: утворення двох нових класів - буржуазії і найманих робітників, утвердження панування буржуазії.

2. Друга технологічна революція привела до появи багатьох нових галузей промислового виробництва, яких раніше не знала історія: електротехнічної, хімічної, нафтопереробної, машинобудівної та ін.

3. Відбувалася диверсифікація не тільки галузей, а й підгалузей (машинобудування - виробництво локомотивів, автомобілів, літаків, кораблів (річкових і морських), трамваїв та ін.).

4. Зміни технології виробництва, застосування нових матеріалів і швидке зростання нових галузей і машинобудування привели до зміни структури чорної металургії - значно зріс попит на сталь.

5. Друга НТР змінила світову галузеву структуру промисловості. На перший план вийшли галузі важкої індустрії, значно випередивши за темпами зростання легку промисловість.

6. У результаті другої технологічної революції замість індивідуальної приватної форми власності основною стає акціонерна, у сільському господарстві - фермерська (два варіанти господарювання - американський і прусський).

2. Історичні умови зародження і розвитку марксистської політичної економії

МАРКСИСТСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

I. Марксизм виник у 40-х рр. ХІХ ст. як напрям класичної політекономії, що претендував на вдосконалення методу теоретичних досліджень і створення нової соціальної картини світу.

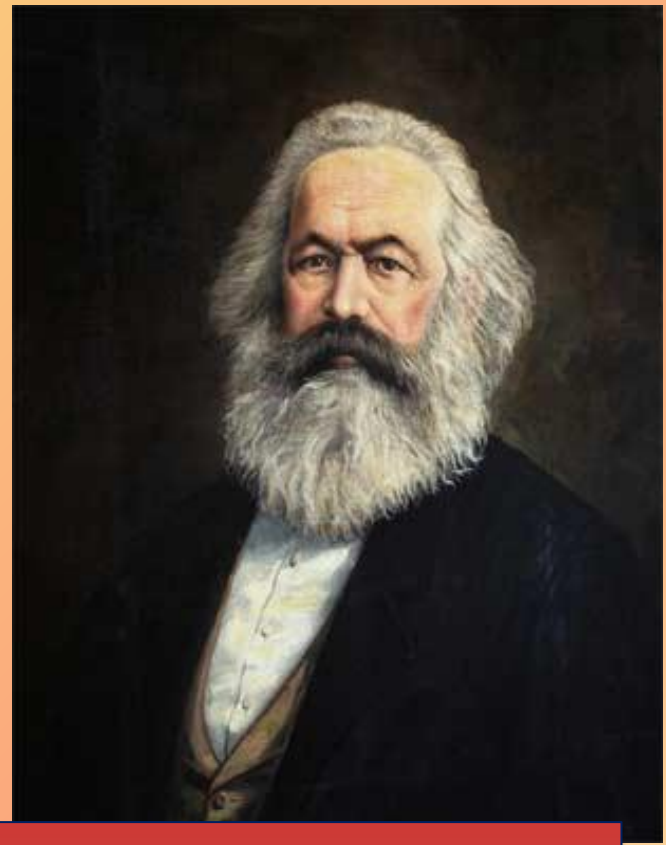
Джерелами марксизму були німецька класична філософія (Гегель, Фейєрбах), французький утопічний соціалізм (Оуен, Фур'є, Сен-Сімон), англійська класична політекономія (Сміт, Рікардо).

Історичні умови виникнення марксизму:

- крах феодалізму і бурхливий розвиток капіталізму в країнах Західної Європи і Північної Америки, зміна суспільно-економічних формацій;
- гігантський розвиток продуктивних сил, промисловий переворот в Англії, а згодом в США, Франції, Німеччині і Росії;
- зміна класової структури суспільства, поява на політичній арені двох нових провідних класів - буржуазії і робітників;
- остаточне формування класичних наукових шкіл німецької філософії (Гегель, Фейєрбах), англійської політекономії (Сміт, Рікардо),

**Карл Маркс (1818-1883),
німецький юрист, активний
учасник революційного руху.**

**Основний науковий твір К.
Маркса - «Капітал» I том (1867
р.) II том (1885 р.), III том (1894
р.), IV том - оформлення і
видання Ф. Енгельса.**

Методологія К. Маркса:

- використовує розроблену методологію матеріалістичної діалектики і відкриває той факт, що в основі суспільного життя лежить матеріальне виробництво.

- доводить, що суспільстві розвивається унаслідок своїх внутрішніх суперечностей, основним з яких є конфлікт між продуктивними силами і виробничими

Теорія

- 1. Відкриває подвійний характер праці і його двояку роль в створенні вартості.**
- 2. Визначає ціну товару як грошовий вираз вартості.**

Теорія доданої вартості.

1. Робітник продає на ринку не працю, а робочу силу - сукупність фізичних і інтелектуальних сил, які використовуються у виробництві товару. Робоча сила є специфічним товаром, який має споживацьку вартість (здібність до продуктивної праці) і мінову вартість (сумі життєвих коштів, необхідних для змісту робітника і його сім'ї).

2. Підприємець купує робочу силу ради споживацької вартості і повністю оплачує не вартість. Але робітник працює значно більше часу, чим необхідно для створення вартості його робочої сили. Весь результат роботи за рамками необхідного робочого часу для створення вартості робочої сили складає додану вартість.

3. Розрізняє абсолютну і відносну форми доданої вартості.

4. Доходи

Заробітна плата – грошовий вираз вартості товару «робоча сила».

Прибуток – форма доданої вартості, яка виступає в трьох функціональних видах:

- **промисловий прибуток;**
- **торговий прибуток;**
- **ссудний відсоток.**

Рента – форма доданої вартості в землеволодінні.

Виступає у виді:

а) **абсолютної ренти** (зв'язаної з наявністю монополії приватної власності на землю);

б) **диференційної ренти** (зв'язаної з різною

Теорія капіталу.

1. Капітал - це вартість, яка створює додану вартість. **Самозростаюча вартість виступає в трьох функціональних формах:**

а) промисловий,

б) торговий,

в) позиковий.

2. Розділяє капітал на:

а) **основний** - та частина капіталу, яка постійно знаходиться у виробництві і переносить свою вартість на створений продукт по частинах;

б) **оборотний** - та частина капіталу, яка використовується у виробництві раз і повністю переносить свою вартість на створений продукт;

в) **постійний** - та частина капіталу, який витрачається на покупку засобів виробництва;

г) **змінний** - та частина капіталу, яка витрачається на робочу силу.

3. Виводить залежність між **постійним і змінним капіталом** і називає її **органічною**

Відтворення.

В суспільстві весь обсяг виробленої продукції в матеріальному виробництві називають сукупним суспільним продуктом і вважають, що його формує два підрозділи - виробництво засобів виробництва (I) і виробництво предметів споживання (II).

Для безперервного процесу відтворення в суспільстві повинні виконуватися наступні умови:

а) для простого відтворення:

$$I(v+m) = IIc$$

$$I(v+m) + II(v+m) = II(c+v+m)$$

$$I(c+v+m) = Ic + IIc;$$

б) для розширеного відтворення:

$$I(v+m) > IIc$$

$$I(v+m) + II(v+m) > II(c+v+m)$$

$$I(c+v+m) > Ic + IIc.$$

Теорія соціально-економічного устрою суспільства.

1. *Анатомія суспільства складається з базису (виробничих відносин, які відображають той або інший стан виробничих сил) і надбудови (політики, права, культури, релігії).*

2. *Розвиток суспільстві приводить до суперечності між досягнутим рівнем продуктивних сил і характером виробничих відносин, унаслідок дозволу якого змінюється і надбудова суспільства.*

3. *Кожен спосіб виробництва змінюється через загострення його розбіжностей, які неможливо дозволити, не змінивши в цілому сам економічний і суспільний пристрій.*

4. *Процеси зміни способів виробництва відбуваються еволюційно, коли сторіччями визріває конфлікт між продуктивними силами і виробничими відносинами.*

Отже, Маркс:

- Заклав основи дослідження співвідношення між споживанням і накопиченням, які займають центральне місце в сучасній економічній теорії;
- Створив своєю теорією відтворення основу концепції загальної ринкової рівноваги;
- Показав обмежену роль чинника статичної ринкової рівноваги порівняно з технічною, виробничою структурою, як випереджаючим елементом розвитку.

3. Економічні вчення періоду монополістичної конкуренції

а). Маржиналізм: його виникнення та сутність в економічних поглядах.

Об'єктивна зумовленість появи маржиналізму була пов'язана з новими історичними реаліями розвитку капіталізму в 60—70-ті рр. XIX ст.:

- глибокими якісними змінами у характері, структурі виробництва та методах управління економікою, які відбувалися під впливом науково-технічного прогресу;

- інтенсивним розвитком ринкових відносин, ускладненням господарських зв'язків та ринкової

кон'юнктури;

- переходом економіки у монополістичну стадію розвитку, модифікацією моделі ринкової конкуренції;
- глибокими якісними змінами у характері, структурі виробництва та методах управління економікою, які відбувалися під впливом науково-технічного прогресу;
- інтенсивним розвитком ринкових відносин, ускладненням господарських зв'язків та ринкової кон'юнктури;
- переходом економіки у монополістичну стадію розвитку, модифікацією моделі ринкової конкуренції;
- якісними зрушеннями у структурі споживчих потреб, формуванням ринку споживача на зміну ринку виробника;
- зростаючою індивідуалізацією господарського життя,

формуванням принципово нового типу економічної поведінки та взаємозв'язків між економічними агентами;

- актуалізацією потреб у рекомендаціях щодо раціонального господарювання на мікрорівні на основі вивчення конкретних проблем ринкової економіки (взаємодії ціни, попиту, пропозиції, оптимальної комбінації факторів виробництва в межах окремих підприємств тощо).

б). Австрійська школа граничної корисності.

Маржиналізм, відомий під назвою теорія граничної корисності та граничної продуктивності перетворився на самотійну течію буржуазної політекономії в другій половині XIX ст.

«Батьком» цього напряму економічної теорії вважають Германа Генріха Госсена (1810—1858), ідеї якого стали важливою складовою теорії граничного аналізу, лягли в основу теорії поведінки споживача, пошуку оптимуму за обмежених ресурсів.

Головна праця вченого "Еволюція законів людської взаємодії" (1854)

У 1854 році він сформулював

- цінність усякої речі визначається ставленням до неї людини;
- головне завдання економічної науки - це дослідження і з'ясування ставлення людини до речей, вивчення потреб людини і можливостей їх вдоволення;
- об'єкт дослідження - індивідуальна людська психологія.

У сучасній економічній літературі головні теоретичні висновки вченого отримали назву ***першого і другого законів Госсена***.

Перший закон Госсена (закон насичення потреб або принцип спадної граничної корисності) розкриває залежність, згідно з якою "Величина (інтенсивність) задоволення буде послідовно зменшуватися, якщо ми будемо безперервно задовольняти свою потребу в тому самому задоволенні до того часу, поки не досягнемо пересичення"

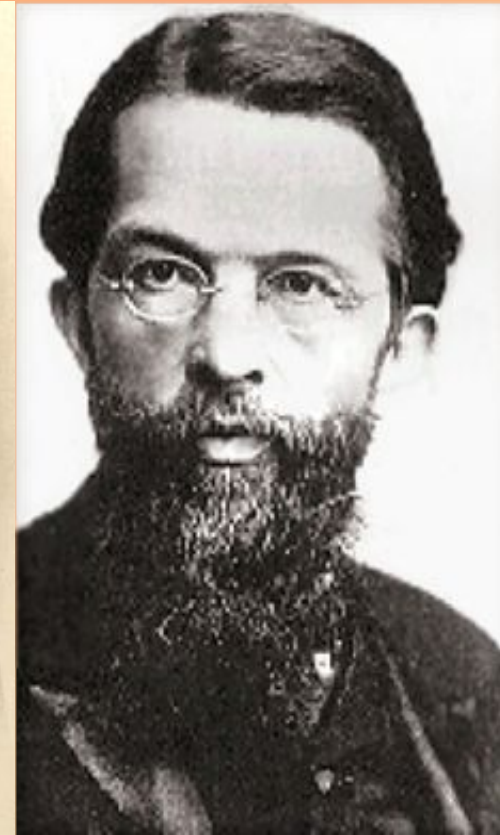
Другий закон Госсена (закон вирівнювання граничних корисностей, або закон) рівномірного задоволення потреб) наголошує на тому, що оптимальна структура споживання досягається за умов рівності граничних корисностей благ, які споживаються.

Австрійська школа маржиналізму отримала назву "суб'єктивно-психологічної", оскільки в основу теоретичних досліджень її представників були покладені суб'єктивні фактори: індивідуальні оцінки корисності, зіставлення вигод і втрат, очікування тощо.

Засновником нової школи став відомий австрійський вчений **К. Менгер** (1840—1921), один з першовідкривачів теорії граничної корисності, яка знайшла продовження у суб'єктивних теоріях витрат виробництва, капіталу та процента, започаткованих його учнями **Ф. Візером** (1851—1926) та **Е. Бем-Баверком** (1851—1919).

Ф.
Візером

Карл
Менгер

Визначивши у якості основи економічної діяльності психологію суб'єкта господарювання, яка зумовлює його потреби, мотиви діяльності та економічну поведінку, представники австрійської школи побудували систему економічних категорій, засновану на суб'єктивній оцінці корисності благ як визначального чинника ціни товарів споживчого і виробничого призначення.

- Менгер описував ринкову економіку в категоріях строгих законів. Прикладами подібних законів він вважав закон спадної граничної корисності (з якого виводився закон попиту), рікардівський закон ренти та ін.

- Організаційному оформленню австрійської школи маржиналізму значною мірою сприяв учень К. Менгера барон **Фрідріх фон Візер** - автор праць "Походження і основні закони господарської цінності" (1884), "Природна цінність" (1889), "Теорія суспільного господарства" (1914) та

"Цінність" (1888), "Теорія суспільного господарства" (1914) та основні закони господарської цінності" (1884), "Природна цінність" (1889), "Теорія суспільного господарства" (1914) та

Абсолютизуючи психологічні засади економіки, **Ф. фон Візер** трактував політичну економію як розділ прикладної психології, покликаний пояснювати економічні явища за допомогою аналізу мотивів економічної діяльності. Він чітко сформулював ідеї австрійської школи, впровадивши в науковий вжиток терміни "гранична корисність", "приписування", "закони Госсена", "граничний продукт" тощо.

- **Видатним теоретиком «маржиналізму» вважають Євгена Бем - Баверка (1851-1914. Його основні праці - «Основи теорії цінності господарських благ» (1886), «Капітал і прибуток» (1889). Назва «маржиналізм» походить від французького слова «*marginal*» - крайній, граничний.**

Обґрунтовуючи суб'єктивно-психологічний підхід до визначення цінності, Е. Бем-Баверк виокремив три види корисності:

- **просту (абстрактну) корисність**, яка не є цікавою для політичної економії, оскільки визначається фізико-хімічним складом речі й характеризує "здатність речі давати якийсь об'єктивний результат (наприклад, здатність хліба наситити людину)";

- **кваліфіковану (конкретну) корисність** — "те значення, яке має матеріальне благо або комплекс матеріальних благ з погляду добробуту суб'єкта". На думку вченого, саме конкретна корисність

- субституційну корисність — гранична корисність того блага, від якого людина вимушена відмовитись, щоб придбати певну річ. Наводячи приклад із загубленим пальто, вчений стверджував, що гранична корисність останнього визначається граничною корисністю тих товарів, якими людина вимушена пожертвувати, щоб придбати нове пальто.

Розкриваючи взаємозв'язок граничної корисності та механізму ринкового ціноутворення, Е. Бем-Баверк виокремив:

- суб'єктивну (індивідуальну) цінність, засновану на особистих оцінках товарів окремими суб'єктами господарювання (покупцями і продавцями);

- об'єктивну (ринкову) цінність — мінові пропорції, які формуються на ринку під впливом конкуренції.

Важливо зазначити, що наблизивши економічну науку до потреб господарської практики, представники австрійської школи розширили межі економічних досліджень, **започаткувавши:**

- поглиблене дослідження економічних проблем на мікрорівні;
- граничний аналіз як універсальний метод дослідження динамічних і нестійких взаємозв'язків;
- системний підхід до вивчення споживчих вартостей на основі розмежування благ вищого та нижчого порядків;
- дослідження взаємозв'язку корисності та ціни, закономірностей формування споживчого попиту, взаємозв'язку попиту та пропозиції у ціноутворенні, оптимізаційних моделей господарської діяльності тощо.

в) Кембріджська та Американська школа маржиналізму

Формування неокласичної економічної теорії розпочалося на другому етапі маржинальної революції, що знайшло відображення у творах представників кембриджської та американської шкіл.

На протипагу класичній політичній економії, спрямованій на аналіз глобальних динамічних процесів та закономірностей розвитку ринкової економіки, неокласики прагнули сформулювати закономірності оптимального господарювання та визначити принципи рівноваги на мікрорівні за умов вільної конкуренції.

Характерні риси методології неокласиків:

1. Функціональний аналіз, відмова від казуального (причинно-наслідко-вого) методу класичної школи та гіпертрофованого суб'єктивізму представників австрійського маржиналізму.

2. Мікроекономічний підхід, дослідження ринкової рівноваги на основі аналізу поведінки окремих економічних суб'єктів; трактування макрорівно-ваги як результату взаємодій мікроодиниць.

3. Аналіз статичних рівноважних господарських систем, заснованих на досконалій конкуренції; абстрагування від суперечностей виробництва та споживання, проблем реалізації та економічних криз.

4. Широке застосування математики та економічних моделей не лише як ілюстративного матеріалу, але і як важливого інструменту теоретичного аналізу.

5. Синтетичний підхід, спрямований на поєднання протилежних наукових підходів, традицій, методів та прийомів наукових досліджень.

цриціонів наукових досліджень

цриціонів наукових підходів, традицій, методів та
2. Синтетичний підхід, спрямований на поєднання

важливого інструменту теоретичного аналізу

моделей не лише як ілюстративного матеріалу, але і як

Особливе місце у системі неокласичних концепцій посідають теоретичні розробки кембриджської школи, заснованої видатним англійським економістом **А. Маршаллом (1842—1924)** та його послідовниками **А. Пігу (1877— 1959)** та **Ф. Еджуортом (1845—1926)**.

(1845—1926) та Ф. Еджуортом (1845—1926)

Економічна теорія А. Маршалла

Відомий англійський економіст, професор Кембріджського університету **Альфред Маршалл** (1842-1924) був першим, хто зайнявся мікроекономічним аналізом. Він розробив основи економічної політики монополістичної фірми. Основні праці Маршалла «Принципи економіки» (1890) та «Промисловість і торгівля» (1922).

Альфред Маршалл представник Кембріджської школи.

Розмірковуючи над сутністю категорії "капітал", вчений виокремив дві її найважливіші складові: **"здатність виробляти і здатність нагромаджувати"**.

А. Маршалл:

- 1). розмежував індивідуальний та ринковий попит, зазначивши, що останній "є сумою попитів усіх окремих осіб" за кожного із можливих рівнів цін;
- 2). сформулював закон попиту, згідно з яким "... кількість товару, на який формується попит, зростає за зниження ціни і скорочується за підвищення;
- 3). дав графічну інтерпретацію закону попиту, довівши, що "крива попиту характеризується одним загальним правилом, яке проголошує, що по всій своїй довжині вона має від'ємний нахил".

Багато уваги приділив Маршалл питанням

Ціна, є обмінною пропорцією, за якою товари і гроші взаємно обмінюються.

Існують декілька різновидів цін, серед них:

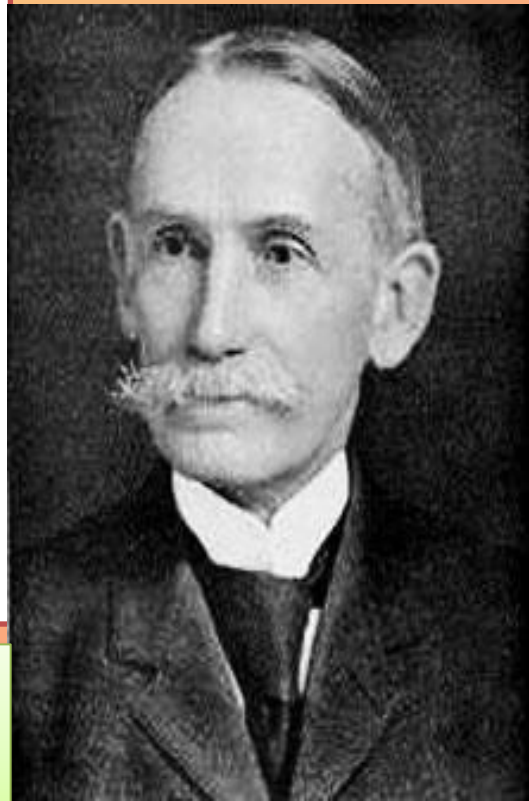
- ціна покупця - визначена корисністю товару, це торішня межа ціни;
- ціна продавця - визначена витратами на виробництво товару, це долішня межа ціни;
- ринкова ціна - знаходиться поміж значеннями цін покупця й продавця, визначена пропозицією й попитом.

Так, за Маршаллом, заробітна плата є винагородою робітникам за те, що він жертвує своєю працею. Прибуток капіталіста складається з двох частин:

- 1) ***підприємницький дохід*** - винагорода капіталістові за нагляд за виробництвом;
- 2) ***процент*** - винагорода капіталістові за очікування результатів (або за ризик).

Американська школа неокласику

Вагомий внесок у формування неокласичного напряму економічної думки здійснив видатний вчений, засновник американської школи маржиналізму **Джон Бейте Кларк** (1847 – 1933), автор праць "Філософія багатства" (1886), "Розподіл багатства" (1899), "Проблеми монополії" (1901), "Сутність економічної теорії" (1907) та ін.

Політекономія, за Кларком, складається з двох частин:

- 1) **економічна статика** - це наука рівноваги в економіці, тобто коли змін в господарстві немає. Саме в цьому стані можливе вивчення економічних законів. Але це уявна модель.
- 2) **економічна динаміка** - це наука про відхилення економіки від стану, рівноваги, а також про перехід від одного стану до іншого. Предметом вивчення є міжгалузеві диспропорції, невідповідність пропозиції й попиту.

Заглиблення у маржиналістські ідеї та неординарність аналізу дали змогу американському досліднику сформулювати ряді нових ідей, які лягли в основу неокласичної економічної теорії:

- Застосовуючи маржинальний аналіз не до приросту благ, а до приросту її окремих корисних якостей, **Дж.Б. Кларк** обґрунтував ідею, згідно з якою ціна товару вимірюється сумою граничних корисностей усіх його властивостей, кожна з яких стосується окремого класу споживачів (закон Кларка).
- Дж.Б. Кларк одним із перших розмежував капітал і капітальні блага. Стверджуючи, що у виробництві завжди задіяні чотири фактори, кожен з яких має специфічну продуктивність і робить свій внесок у цінність продукту, вчений був переконаний, що власнику відповідного фактора має належати його специфічний внесок: капіталу — процент, капітальним благам — рента, підприємницькій діяльності —

Закон спадної продуктивності

Спираючись на концепцію спадної граничної корисності, ідеї Т. Мальтуса щодо спадної родючості ґрунтів та здійснене І. фон Тюненом дослідження спадної продуктивності праці та капіталу, **Дж. Б. Кларк** обґрунтував **закон граничної продуктивності факторів виробництва.**

Згідно з цим законом за умов вільної конкуренції та мобільності суб'єктів господарювання послідовне збільшення будь-якого виробничого фактора при незмінній величині інших призводить до зменшення приросту продукції.

Згідно із законом спадної продуктивності Кларк пояснює також порядок створення

- *праця одержує зарплату, яка визначена «граничною продуктивністю», а якщо кількість робітників зростає, продуктивність праці знижується, як наслідок, зарплата зменшується;*
- *капітал отримує прибуток, також визначений його «граничною продуктивністю», а якщо кількість капіталу зростає, робітники не встигають увесь капітал застосувати, віддача на одиницю капіталу знижується, прибуток зменшується;*
- *земля отримує ренту, що визначена її «граничною продуктивністю», тобто якщо кількість оброблюваної землі зростає, робітники не в змозі її усю обробити, віддача на одиницю площі земельної ділянки знижується, рента зменшується;*
- *отже, усе цілком природно, ніякої експлуатації немає.*

Вбачаючи своє завдання у тому, щоб "показати, що розподіл суспільного доходу управляється природним законом, і що цей закон, якщо він діє без перешкод, дає кожному фактору виробництва ту суму багатства, яку цей фактор створює", вчений стверджував, що:

- 1) процеси виробництва і розподілу мають єдину основу — граничну продуктивність факторів;*
- 2) участь кожного виробничого фактора у створенні цінності продукту визначається його граничною продуктивністю;*
- 3) граничний продукт як критерій оцінки внеску кожного фактора у створення цінності продукту є приростом продукції, одержаним у результаті збільшення певного виду фактора на одиницю при незмінній величині інших;*
- 4) граничний продукт визначає справедливий рівень цін факторів виробництва і справедливий рівень доходів їх*

г) Шведська (стокгольмська) школа.

Її засновником був Кнут Вікссель (1852-1926), праці якого заклали основи багатьох нових напрямів, зокрема вчення про «недосконалу конкуренцію», теорії кредитно-грошового регулювання циклу, теорії ціни та ін.

Його праці **«Цінність, капітал і рента» (1893) та «Проценти на капітал і ціна товарів» (1898).**

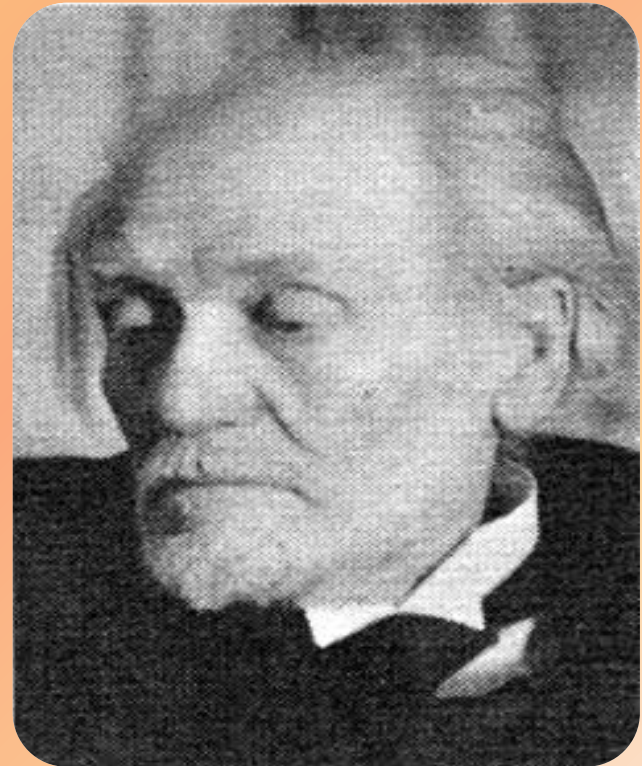
Головна проблема, на якій зосереджував свою увагу Вікссель, - це проблема динаміки цін.

У неокласичній теорії трактування ціни, стверджував він, подавалося з двох протилежних позицій:

з одного боку - як суб'єктивно-психологічне пояснення ціни одного товару в маржиналістському розумінні;

з іншого - як об'єктивне трактування загального руху цін у дусі кількісної теорії грошей.

Густав Кассель
(1866-1945) - шведський економіст, праця якого **«Природа і необхідність процента» (1903)** була визнана важливою віхою в розвитку теорії процента й грошей.

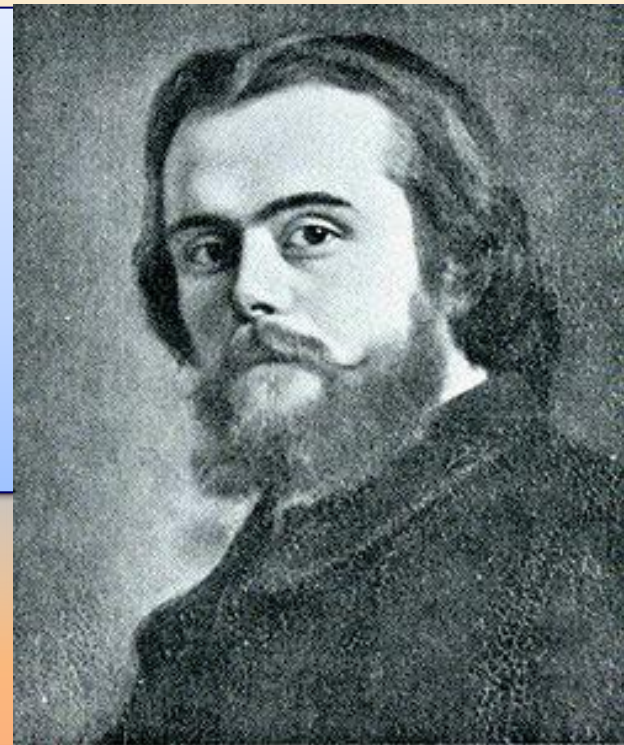
Інша книга Касселя - *«Теорія соціальної економіки»* охоплює низку проблем, найважливішою з яких є торговельно-промисловий цикл. У першому виданні автор чітко розмежовує ранні (до 1870 р.) торговельні кризи і сучасні економічні цикли періоду 1870- 1914 рр. А вже в 1931 р. він стверджував, що не можна впевнено сказати, яку саме роль відіграють цикли в економічному житті.

д) Математична школа в політичній економії.

Математичні концепції політекономії беруть початок у працях Курно і спираються, переважно, на теорії суб'єктивної корисності та продуктивності факторів виробництва.

Самостійність і конструктивність математичного методу полягає в тім, що це не тільки метод описування, а й метод дослідження,

Леон Вальрас (1834-1910, Швейцарія), запропонував модель **«рівноваги народного господарства»**, згідно з якою рівність попиту й пропозиції по кожному товару повинна забезпечуватися за допомогою **рівноважених цін.**

Леон Вальрас:

1. Створив першу математичну модель загальної ринкової рівноваги. Передумови моделі:
2. Вільна конкуренція.
3. Вільна, досконала інформація.
4. Миттєве пристосування цін до змін в ринковому середовищі.
5. Жорстка технологія і технічний зв'язок між витратами

Всі економічні суб'єкти діляться на дві групи:

а) **власники виробничих послуг** - продають чинники виробництва і купують споживацькі товари;

б) **підприємці** - продають товари і купують чинники виробництва.

Економічні погляди Вільфредо Парето:

1. Запропонував модель «рівноваги доходів», згідно з якою рівновага - це такий стан економіки, що не дає можливості жодному учаснику обміну поліпшити свою функцію корисності без того, щоб одночасно з цим не погіршилися функції корисності інших учасників обміну. А тому будь-які спроби соціалістів вчинити перерозподіл доходів приречені на поразку.

2. Жодна економіка не є незмінною системою. І в кожній економіці час від часу відбуваються якісні зрушення виробничих сил, економічні кризи, опосередкований вплив інвестицій в одній галузі на розвиток інших галузей економіки, та багато ще чогось динамічного.

3. І насамперед це моделі, що засновані на принципі «акселерації» - від латинського слова «ассеієго» - прискорювати. Такі моделі припускають, що у певний момент часу, незадовго до початку економічної кризи, необхідно прискорити розвиток занепалих галузей шляхом інвестування в ці галузі.

Разом з тим, до певних досягнень математичної школи можна віднести:

- винайдення деяких пропорцій між відтворенням та розширенням основного капіталу;

- відображення впливу інвестування на розвиток й зміну у міжгалузевих пропорціях.